

Plenum

Onsdag 25.11.2020 kl. 14.00—22.01

10. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 5 § i lagen om medborgarinitiativ

Lagmotion LM 3/2020 rd Kimmo Kiljunen sd m.fl.

Remissdebatt

Andre vice talman Juho Eerola: Ärende 10 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till grundlagsutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Den första undertecknaren av motionen, ledamot Kimmo Kiljunen.

Debatt

17.32 Kimmo Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän nyt on tullut peräjälkeen puheenvuoroja. Minä luulen, että kollegat ovat jo vähän kyllästyneet, kun yksi ja sama edustaja monessa kohdassa on mukana, mutta nyt sattuma ohjasi tähän tilanteeseen.

Meillä on nyt esillä kansalaisaloite, joka koskee... Anteeksi, lakialoite, joka koskee kansalaisaloitetta — otetaan nyt tarkka muotoilu tähän. Kansalaisaloiteinstituutiohan tuli Suomessa käyttöön 2012 pitkien keskustelujen jälkeen, ja osittain otettiin mallia Euroopan unionista, jossa tämä kansalaisaloite tuli osaksi Lissabonin sopimusta. Voi suoraan sanoa sen näin, että kansalaisaloiteinstituutio tuli jäädäkseen. Se on selkeästi suoran demokratian ilmentymä meidän edustuksellisessa demokratiassamme. Tässä pystyvät kansalaiset aloitteellisesti toimimaan lakialoitteiden aikaansaamiseksi. Suomessa asetettiin rajaksi 50 000 allekirjoitusta, ja puolen vuoden aikana tulee koota tuo 50 000 allekirjoitusta.

Tämä instituutio on toiminut sikäli erinomaisesti, että meillä on jo pitkälti toistatuhatta, taisi olla tuo luku — juuri tarkistin — 1 143 kansalaisaloitetta, jotka tähän mennessä on tehty. Niistä 43:een on saatu 50 000 allekirjoitusta, ja ne ovat päätyneet tänne eduskuntaan, ja kaksi on johtanut myöskin lainsäädäntöön. Nämä luvut ovat isoja, erityisen iso on näiden kansalaisaloitteiden määrä.

Myöskin isoa on se, miten kansalaiset ovat ottaneet tämän aloitteen vastaan. Tiedän, kun toistatuhatta aloitetta on tässä vajaassa kymmenessä vuodessa tehty, että ihmiset ovat pontistelleet voimakkaasti saadakseen äänensä kuuluviin tämän kansalaisaloitteen kautta, nostaakseen esiin jonkun yhteiskunnallisen ongelman, josta käytäisiin aito keskustelu. Siitä täytyy kiittää, että kansalaisyhteiskunta on vastannut tähän huutoon ja mahdollisuuteen, että me haluamme myöskin suoraan vaikuttaa lainsäädäntöön.

Nyt minulla on yksi ongelma, ja tämä lakialoite tähtää siihen: me emme ehkä ole kuitenkaan tämän kansalaisaloiteinstituution kautta kysyneet vastaamaan tähän tarpeeseen,

Punkt i protokollet PR 151/2020 rd

mikä kansalaisilla on, ja kahdestakin kulmasta tässä on nyt ongelmia, ja sen takia halusin tätä lakiuudistusta tässä tehdä.

Minulla, arvoisa puhemies, on itse kokemusta tästä kansalaisaloitteesta. Olen käynnistänyt yhden kansalaisaloitteen, joka johti myöskin siihen — itse asiassa olen käynnistänyt kaksi, mutta toinen niistä johti siihen — että se tuli tänne eduskuntaan käsittelyyn. Valitettavasti se käsittely oli sitten vähän vaatimattomampi luonteeltaan, mikä myöskin kasvatti näkemään tämän instituution merkityksen. Mutta tiedän sen, mitä tarkoittaa koota se 50 000 nimeä. Se on valtava ponnistus — se on valtava ponnistus. Useimmiten kysymys on siitä, että sinun täytyy saada valtamedia tukemaan tavalla tai toisella, informoimaan, että tällainen juttu on menossa, jotta se asia tulee kuuluville. Siinä mielessä tässä on medialla suuri vallankäytön mahdollisuus. Mutta se on valtava ponnistus kansalaisille, kansalaisjärjestöille, jotka ovat näissä asioissa aktiivisia, ja sitä pitää kunnioittaa, että ihmiset yrittävät ja ponnistelevat näiden asioiden eteen.

Nyt tässä on ideana se, että arvostettaisiin tätä kansalaisaloiteinstituutiota niin pitkälle, että ei pelkästään edellytettäisi sitä 50 000:ta allekirjoitusta, jolloin se tulee lakialoitteena tänne eduskuntaan, vaan mahdollistettaisiin se sama tilanne kuin meillä kansanedustajilla on: me voimme tehdä lakialoitteen — jotka harvemmin kyllä johtavat mihinkään tuloksiin, puhemies sen hyvin tietää — mutta ehkä vielä tärkeämpää, me voimme tehdä kirjallisia kysymyksiä ministereille, ja me saamme virallisen vastauksen siihen, ja asia tulee sitä kautta esille. Me saamme huoleemme, kysymykseemme vastauksen, jota voidaan myöskin käyttää julkisesti. Miksi tätä kansalaisaloiteinstituutiota ei voitaisi kehittää siihen suuntaan, että jos allekirjoitusten määrä on yli 10 000 mutta jää alle 50 000:n, niin 10 000 allekirjoituksen kansalaisaloitteet rinnastettaisiin tähän kansanedustajan tekemään kysymykseen ministerille? Silloin asia saisi julkisuutta, siitä käytäisiin keskustelu, kansalaisaloitteen tekijöiden ponnistelu saisi ansaitsemansa huomion. Sanonpa, arvoisa puhemies: 10 000 nimen kerääminen on valtavan iso juttu. Se on jo iso juttu, ja siinä on 10 000 kansalaista silloin takana. Se on jo merkittävä asia, ja se ansaitsisi sen, että silloin ministeriö tavallaan siihen reagoisi ja tämä asia tulisi tässä huomioitua.

Toinen seikka, mikä on tässä ongelma, on se, että kun puolen vuoden aikana täytyy kerätä ne nimet, niin tämä aiheuttaa sen ongelman, että se vähän riippuu siitä, milloin se hanke on käynnistynyt. Loma-ajat, pyhäajat — siinä on kaikenlaisia muita tekijöitä, jotka vaikuttavat, ja tavallaan myöskin tämä mediajulkisuus, joka usein on määräävä, tulisi vähemmän tärkeäksi, jos tämä keruu-aika olisikin tasan vuosi. Silloin se olisi riippumaton siitä, että sen alun sijoittaisi johonkin tiettyyn kohtaan suhteessa lomakausiin ja niin edelleen.

Nämä ovat tämän lakialoitteen keskeiset sisällöt: 10 000 allekirjoitusta riittäisi siihen, että se käsiteltäisiin kuin ministerille tehtävä kirjallinen kysymys, ja sitten tämä ajatus, että tämä keruu-aika olisi yhden vuoden pituinen.

17.37 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteet ovat tuoneet eduskuntaan ajankohtaisia ja ihmisiä paljon puhututtavia ja koskettavia asioita, ja ne ovat ottaneet kyllä paikkansa ja tänne on saatu paljon keskustelua niistä. Vaikka useat niistä eivät johda suoraan lakimuutokseen, niin ne ovat keskustelun käynnistäjinä tärkeitä, ja ne voivat myöskin johtaa sitten joka tapauksessa jollakin aikavälillä lakimuutoksiin.

Tässä Kimmo Kiljusen lakialoitteessa esitetään, että 10 000 allekirjoittajaa kerännyt kansalaisaloite käynnistäisi tällaisen kirjallisen kysymyksen tyypillisen menettelyn, että saisi vastauksen ministeriltä. Ajatuksena tietenkin kaunis ja hyvä, mutta kun ajattelen tällä

Punkt i protokollet PR 151/2020 rd

hetkellä kansanedustajien tekemiä kirjallisia kysymyksiä ja niihin saatuja vastauksia, niin ne menevät hyvin tiukille ja välillä joutuu kysymään niitten perään, missä ne viipyvät, kun se kolmen viikon aikaraja uhkaa mennä rikki ja välillä meneekin, ja vastaukset eivät kailta osin ole aina kovinkaan laadukkaita, riippuen toki ministeriöstä ja ministeristä. Eli siihen suhtaudun kyllä vähän epäillen. Tämä 10 000 allekirjoittajaa on aika pieni määrä, ja tänne on kuitenkin edustajat valittu kansan äänillä.

Mutta sen sijaan kannatan kyllä tätä keräysajan pidentämistä 12 kuukauteen, koska tämä 6 kuukautta on aika lyhyt aika varsinkin sellaisissa aloitteissa, jotka eivät tuolla sosiaalisessa mediassa ole saaneet paljon julkisuutta, mihin edustaja Kiljunenkin viittasi, tätä medianäkyvyyttä. Tämä vaatii paljon töitä. Siellä on monia hyviä aloitteita, jotka ovat sitten vain jääneet sinne, tai on tullut esimerkiksi kesäloma-aika, ja on tällaisia luonnollisia selityksiä sille, että sitä ei ole saatu sitten niin hyvin markkinoitua eteenpäin erilaisissa tilaisuuksissa.

No, sitten sen verran vielä näistä kansalaisaloitteista, että myös niitten käsittely on eduskunnassa usein hidasta ja se on turhauttanut myös näitä aloitteen tekijöitä, kun se on todella suuri ponnistus ja hienoa saada sitten eduskuntaan ja käsittelyyn se aloite mutta sitten se jotenkin tyssää siihen ja se käsittely on kovin hidasta. Yhtenä esimerkkinä nyt viime ajalta on tämä Terapiatakuu-kansalaisaloite, joka on tullut eduskuntaan jo yli vuosi sitten ja on jämähtänyt tuonne sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jossa itsekkin olen varapuheenjohtajana. Olemme sitä yrittäneet saada siellä eteenpäin ja kaksi kertaa äänestäneekin siitä, että sitä käsittelyä kiirehdytettäisiin, viime keväänä siitä, että käsittelyä jatkettaisiin siellä, ja nyt ihan muutama viikko sitten siitä, että sitä kiirehdytettäisiin, mutta hallituspuolueet ovat torpanneet sen etenemisen. Jotenkin meidän pitäisi nähdä nämä kansalaisaloitteet tällaisina ei-poliittisina aloitteina niin, että ne saisivat sen arvoisensa käsittelyn riippumatta siitä, mitä mieltä siitä ollaan poliittisesti tai sopii se nyt juuri sillä hetkellä oleviin laki-esityksiin.

Mutta nämä kansalaisaloitteet ovat tärkeässä asemassa, ja ainakin minusta on aina hyvä päästä niitä käsittelemään. Niistä tulee tosiaan niitä tärkeitä asioita, jotka ovat ihmisille arjessa merkityksellisiä, ja tätä kansalaisaloitteen kehittämistä on hyvä jatkaa.

Yksi asia vielä, mikä olisi järkevää tehdä: ne olisivat myöskin yli eduskuntakausien, koska ihmisethän eivät nyt suoranaisesti seuraa sitä, miten nämä eduskuntakaudet aina menevät, eli jos on aloitettu keräämään niitä nimiä, niin se nimien keruu voisi sitten myöskin jatkua ja aloitteen voisi palauttaa siinä vaiheessa, kun seuraava eduskunta sitten aloittaa työnsä.

17.42 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitejärjestelmässä on varmasti paljon kehittämisen varaa, ja tässä lakialoitteessa on mielestäni muutamia ihan hyviä ajatuksia sen järjestelmän kehittämiseksi.

Tätä keräysajan pidentämistä voi ainakin varauksetta kannattaa, koska puoli vuotta on lyhyt aika ja kansalaisaloitteen sisältämät teemat monesti tuntuvat ajankohtaistuvan jonkun uutisiin tulleen tapahtuman, julkisuuden tapahtuman johdosta, eli kansalaisaloite on edennyt hidasta vauhtia, kerännyt vähän allekirjoituksia, ja sitten se yhtäkkiä hyppääkin korkealle ja tulee eduskunnan käsittelyyn. Tätä aikaa olisi ehkä syytä pidentää, koska asiat voivat ajankohtaistua.

Tämä nimenomainen lakialoite siitä, että kansalaisaloitteesta tehtäisiin eräänlainen kirjallinen kysymys, on tietysti kannatettava siinä mielessä, että tällä tavalla kansalaiset voi-

Punkt i protokollet PR 151/2020 rd

sivat nostaa asioita keskusteluun. Tosin, nousisiko se nyt erityisesti keskusteluun, jos ministeriö antaa siihen vastauksen? Toivon mukaan ministeriö antaisi ainakin näihin kysymyksiin parempia vastauksia kuin kansanedustajien kirjallisiin kysymyksiin, koska ne ovat yleensä aivan yhtä tyhjän kanssa.

Kansalaisaloite täällä eduskunnassa on nykyisin varsin raskas prosessi, eli sitä käsitellään yleisesti ottaen sellaisella painoarvolla, millä ei käsitellä välttämättä edes sadan kansanedustajan allekirjoittamia lakialoitteita, ja tästä raskaudesta johtuen niiden käsittely on myös varsin hidasta. Kansalaisaloitteen nimien kerääminen, 50 000 nimeä, onnistuu yleensä vain, jos kyseinen aihe on tunteita herättävä, suosittu, tai jos sen takana on erilaisia kansalaisjärjestöjä ja muita tahoja, jotka ajavat sillä omia poliittisia päämääriään. En tiedä, ehkä voisi olla hyvä ajatus, että tähän rinnalle tuotaisiin joku tällainen kevyempi menettely, jolloin myös pienempi kansalaisjoukko voisi tuoda marginaalisempaa mielenkiintoa herättäviä aiheita keskusteluun.

17.44 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kiittää edustaja Kiljusta lakialoitteesta ja kansalaisaloitteiden tärkeän merkityksen pitämisestä keskustelussa.

Kansalaisten osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon on yksi demokratian kulmakiviä. Sähköinen kansalaisaloitepalvelu parantaa ja lisää suomalaisten mahdollisuuksia poliittiseen osallistumiseen. Jo kahdeksan vuoden ajan voimassa ollut kansalaisaloitemenettely on lähtökohtaisesti ollut erinomainen lisä suoran demokratian välineenä. Aloittepalvelu antaa myös meille kansanedustajille mahdollisuuden kuunnella kansalaisten tahtoa entistä paremmin. Yhdessä olemme viisaampia — se on hyvä pitää mielessä.

Lakialoitteen muutosesityksiä kannattaa pohtia. Ymmärrän hyvin sen, kuinka paljon työtä ja aikaa vaatii 50 000 allekirjoituksen kerääminen. Aloitteen puolesta pitää tehdä jalkatyötä, kampanjoida sosiaalisessa mediassa ja pyrkiä saamaan medianäkyvyyttä. Tämä kaikki vaatii paljon resursseja ja osaamista, joita yksittäisillä ihmisillä tai pienten yhdistysten toimijoilla ei välttämättä ole. Vaikka olen sitä mieltä, että nykyinen allekirjoitusmäärä on perusteltu, jättää nykyinen lainsäädäntö monia erinomaisia aloitteita käsittelyn ulkopuolelle. Kuten lakialoitteessakin todetaan, tähän päivään mennessä on tehty hieman yli tuhat aloitetta, joista noin 40 on toimitettu eduskuntaan. Tämä tarkoittaa sitä, että suurin osa aloitteista ei saavuta koskaan tuota 50 000 allekirjoituksen määrää, vaan ne raukeavat. Tästä huolimatta useat hyvät aloitteet ovat voineet kerätä useita tuhansia allekirjoituksia.

Lakialoitteen esitys 10 000 allekirjoituksen saavuttaneiden aloitteiden käsittelystä kirjallisen kysymyksen tapaan on mielestäni kuitenkin osittain haastava, sillä kirjallisen kysymyksen funktio on saada asiasta lisätietoa, ei muuttaa lainsäädäntöä ja asetuksia, joten ehkä tähän tarvittaisiin joku erityyppinen menettely. Mutta olisi hyvä etsiä keinoja, joilla kansalaisten ääni tulee kuulluksi myös niissä tapauksissa, joissa kymmenettuhannet ihmiset ovat nähneet asian tärkeäksi, mutta 50 000 nimen raja ei ole mennyt rikki.

Tähän linkittyy myös lakialoitteen esitys allekirjoitusajan pidentämisestä 12 kuukauteen, joka vähentää esimerkiksi lomakausien tai vuodenaikojen vaikutusta allekirjoituksen keräämiseen. Tämän muutoksen näen minäkin helpompana, vaikka aivan yksiselitteistä taustaa sille, että juuri tämä aikaraja olisi torpanut riittävien nimien kertymisen, ei toki pystytäkään osoittamaan.

Arvoisa puhemies! Näiden esitysten lisäksi haluaisin nostaa keskusteluun epäkohdan siitä, että nykyisellä lainsäädännöllä kansalaisaloitteet raukeavat, mikäli niitä ei ehditä vaalikauden aikana käsitellä. Tähän olisi hyvä saada muutos niin, että kansalaisaloitteet olisi-

Punkt i protokollet PR 151/2020 rd

vat tavalla tai toisella voimassa yli vaalikausien. Tärkeitä ja puhuttavat yhteiskunnalliset ilmiöt ja asiat eivät noudata vaalikausien rajoja, vaan kansalaisaloitteita voi nousta eduskuntaan minä ajankohtana tahansa.

Kun puhumme suoran demokratian muodoista ja poliittisesta vaikuttamisesta, on tärkeää pohtia samalla myös nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Hallitusohjelmassa on jo tärkeä kirjaus siitä, että kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraja laskeetaan 15 vuoteen nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseksi. Vihreät ovat jo useiden vuosien ajan tukeneet nuorten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä, ja tämän lakialoitteen yhteydessä olisi hyvä keskustella myös tästä nuorten näkökulmasta. — Kiitos.

17.48 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteet ovat vähän sellainen kansan kuumemittari, joku asia, josta on paljon puhuttu tai joka tuntuu itselle tärkeältä tai vastaa omaa elämäntilannetta tai omia arvoja ja johon liittyen tuntuu, että se ei edisty perinteisellä edustuksellisella demokratialla, ja silloin kansalainen tai kansalaisjärjestöt lähtevät yhdessä toimimaan asiaa edistääkseen.

Tämä kansalaisaloitejärjestelmä on ollut tärkeä lisäosallistamismahdollisuus, joka on luotu vuodesta 2012 lähtien kansalaisille käyttöön edustuksellisen demokratian lisäksi. Minä uskon, että me elämme aikaa, jolloin meidän on todella tuotava erilaisia keinoja ihmisille ottaa osaa itseään koskettaviin asioihin. Siksi kiitänkin edustaja Kiljusta siitä, että olette tehnyt tämän lakialoitteen, jossa nostatte nyt esille niitä epäkohtia, joihin tämä järjestelmä on törmännyt ja jotka sitten varmasti ovat myös puhuttaneet niitä henkilöitä, jotka näitä kansalaisaloitteita ovat tehneet.

Olen huomannut itse, kun kansalaisaloitteita eduskunnassa on käsitelty, että tuntuu, että sellaiset kansalaisaloitteet voivat täällä edistyä, joissa on ollut taustalla lähes ammattimainen työ: on pystytty rakentamaan ensinnäkin se itse kansalaisaloite sellaiseen muotoon, että sillä olisi mahdollisuudet ja edellytykset täällä mennä eteenpäin, ja myöskin on pystytty keräämään nämä tarvittavat määrät. Se ei liene kansalaisaloitteen tarkoitus, että taustalla pitäisi olla ammattimaista toimintaa, jotta sitten esimerkiksi nämä vaaditut määrät tai aikarajat täyttyisivät. Siksi ajattelen, että nämä edustaja Kiljusen tekemät esitykset madaltavat nyt kynnystä kansalaisaloitteen tekemiselle mutta toisaalta pitävät kuitenkin sen kynnyksen sellaisena, että ihan mistä asiasta tahansa, päähänpistosta, kukaan ei varmasti lähde kansalaisaloitetta tekemään.

Edustaja Hopsu totesi myöskin yhden lisäepäkohdan, johon itse toivoisin myöskin muutosta, ja se on kansalaisaloitteiden raukeaminen vaalikauden päätyttyä. Nämä kansalaisaloitteethan eivät ole riippuvaisia siitä hallituksesta, joka istuu, joten tämä on asia, joka olisi kyllä hyvä myöskin saada korjattua.

Mutta hyvin mielenkiintoisia ajatuksia, ja toivottavasti tämä [Puhemies koputtaa] edustaja Kiljusen aloite saa hyvän ja perusteellisen käsittelyn.

17.52 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että käsittelemme suoraa demokratiaa tämän lakialoitteen puitteissa. Minusta on erittäin kannatettavaa, että 50 000 nimimäärän ja allekirjoituksen kerääminen pidennettäisiin siihen vuoteen. Samanaikaisesti koen, että ihmiset, jotka ovat tavalla tai toisella hieman marginaalisemmassa asemassa, että eivät pysty keräämään 50 000:ta nimeä, tämän lakialoitteen myötä kykenisivät jo 10 000 nimellä saamaan näkyvyyttä aikaiseksi aloitteelleen ja jonkinlaisen vastauksen, mikä on

Punkt i protokollet PR 151/2020 rd

myös erittäin kannatettavaa suoran demokratian näkökulmasta. Ja sitten kolmanneksi on tämä epäkohta, joka on tässä mainittu, joka liittyy kansalaisaloitteisiin, joka siis on se, että kansalaisaloitteet raukeavat, kun toimikausi päättyy. Tässä kohtaa tähän on löydettävä korjaus, joka on, että ne eivät raukeaisi ja niitten aika olisi se vuosi joka tapauksessa, oli se hallituskausien välissä tai eduskunnan vaalikausien välissä.

Itseäni koskettaa aika monikin kansalaisaloite, ja ennen kuin minusta tuli kansanedustaja, niitä olen itsekin pohtinut ja joitain niistä allekirjoittanut. Viime aikoina on esimerkiksi ollut kansalaisaloite, joka koskee Suomen vesivarantoja, otsikolla ”Vesi on meidän”. Ihmisenä, joka on syntynyt maassa, jossa öljy on kansallinen aarre, hyvin samoissa määrin, ellei jopa suuremmissa määrin, suomalainen vesi on vielä arvokkaampi kansallinen aarre. Ihminen ei voi olla ilman ilmaa tai vettä. Ihminen voi olla ilman öljyä. Se on nyt nähty, ja kasvavissa määrin energiamuotoja on monenlaisia. Ja tässä kohtaa koen vahvasti, että tällainen aloite, ”Vesi on meidän”, että julistettaisiin vesi suomalaiseksi kansalliseksi omaisuudeksi, jota ei voisi monikansallisille tai muille yhtiöille vesihuoltoverkostoineen myydä eteenpäin, on erittäin kannatettava asia, ja tämän aloitteen, joka on siis jo kerännyt yli 50 000 nimeä, en olisi halunnut raukeavan yhden vaalikauden aikana mistään muodollisesta syystä, ja haluaisin ehdottomasti sen tulevan tänne käsittelyyn, jotta voisimme tästä meidän kansallisesta omaisuudestamme mutta ennen kaikkea myöskin turvallisuuspoliittisesta omaisuudesta keskustella tässä suuressa salissa.

17.54 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt meillä on käsittelyssä laki kansalaisaloitelain muuttamisesta. Pidän ihan järkevänä sitä, että helpotettaisiin vähän tätä systeemiä, että jos nyt pitää puoleen vuoteen saada ne nimet kerättyä, niin on ihan järkevää pidentää se sinne vuoteen. Se helpottaa vaikuttamista, ja vaikuttamisen tärkeyshän tässä korostuu, ja se on kansalaisille, kuntalaisille, ihmisille, kaikille, hirveän tärkeää, että pystyy vaikuttamaan ja että se todella on vaikuttamista eikä vain jää olettamisen tasolle, ja tämä just on hyvä keino.

No, jos miettii kansalaisten vaikuttamista, niin sitä kansalaisten vaikuttamista kyllä voisi olla enemmän muuallakin päin, myös ihan kunnissa. Aika vaikea on kuntalaisenkin lähteä vaikuttamaan. Ja toivoisi, että enemmän tehtäisiin kuntalaisaloitteitakin. Niitä aika vähän tehdään loppujen lopuksi. Jos valtuutetut tekevät aloitteita, niin ne saattavat vuoden pyöriä jossakin byrokratian loukoissa, ja sitten sieltä tulee, että ei tämä johda mihinkään. Toivoisi, että niitä vähän pienemmällä kynnyksellä tehtäisiin. Ja miksei vaikka tämmöisiä kyselytuntejakin: kunnissa voisi ihan hyvin olla kyselytunteja enemmänkin ihmisille, että ihmiset voisivat tämmöiseen osallistua.

Jotenkin toivoisin, että mentäisiin semmoisella pienellä byrokratialla, että ei ainakaan missään nimessä byrokratiaa pitäisi lisätä, vaan pienimmän minimibyrokratian kautta tätä vaikuttavuutta saataisiin eteenpäin. Se on tosiaan hirveän tärkeää ihmisille, että he pystyvät vaikuttamaan ja tulee tunne, että sinua kuunnellaan. Se on tärkeää.

17.56 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Kiljuselle, että olette tuonut lakialoitteen kautta tämän kansalaisaloitekokonaisuuden keskusteluun. Sen verran omana mielipiteenäni, että tämä kansalaisaloite on erinomainen työkalu, joka minun mielestäni pitää rinnastaa sadan tai yli sadan kansanedustajan tekemään lakialoitteeseen. Edustaja Hopsu taisi täällä ensimmäisenä tuoda sen esille, että nyt pitäisi muuttaa tätä kansalaisaloitteeseen liittyvää säädöstä niin, että nämä eivät todella raukea, ei kumpikaan, ei sa-

Punkt i protokollet PR 151/2020 rd

dan tai yli sadan kansanedustajan allekirjoittama lakialoite eikä kansalaisaloite, koska minä rinnastan ne itse tärkeysjärjestyksessä samankaltaisiksi. Silloin hallitus ei pääse pakoon epämiellyttäviä asioita, joita se ei halua käsitellä, niin että se lykkää ja lykkää niitä.

Ja kun tässä nyt puheenvuoron sain, niin kerron esimerkin. Itse ensimmäisen kauden kansanedustajana tein lakialoitteen, joka oli huolella laadittu, ja näin jälkeensä voin sanoa, perusteilla, jotka tulevat myöhemmin puheenvuorossani esille, että se lakialoite oli šakkimatti eli se oli vedenpitävä. Se laki koski silloin sitä, kun valtio peri laittomasti tuontiautoista arvonlisäveroa eli elviä, ja se oli tehty niin, että sekä Euroopan unionin tuomioistuinin että korkein hallinto-oikeus tietyillä linjauksilla oli sen linjannut, että sitä palautuslakia olisi pitänyt jatkaa, palauttaa nämä rahat kansalaisille. Aika tämän lakialoitteen käsittelemiseksi loppui sillä istuntokaudella. Sen oli allekirjoittanut 150 kansanedustajaa, ja pientä katkeruutta tunnen vieläkin. Toisaalta katkeruutta lievittää se, että muutama vuosi kun meni, niin korkein oikeus totesi, että valtio on vahingonkorvausvelvollinen.

Mutta sen lakialoitteen yksi elementti oli ehkä juuri se, että mistä kansalainen voi tietää, että meillä on laki, joka ei käsittele kansalaisia oikein, ja mistä kansalainen voi tietää, että korkein hallinto-oikeus on tehnyt virheellisiä hallintopäätöksiä. Tämä on esimerkki siitä, mihin minä perustan tämän, että sekä kansalaisaloite että sadan tai yli sadan kansanedustajan allekirjoittama lakialoite eivät katkeaisi, vaikka eduskuntavaalit tulevat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Meillä on noin 5 minuuttia aikaa tämän asian käsittelyyn tällä hetkellä, tai sitten se siirtyy tämän illan viimeiseksi tällä hetkellä. Noin kolme puheenvuoroa jäljellä.

17.58 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Minusta on ihan hyvä, että me kehitämme erilaisia instrumentteja, mutta jos tuolla kuulijat kuuntelevat — en tiedä — niin haluaisin kertoa valiokuntien työskentelystä. Tässä aloitteessa on hyviä elementtejä, esimerkiksi se, että muutettaisiin tämä nimien keruu 12 kuukauteen, ja sitten se, että tämä ei raukeaisi. Mutta kun täällä tuli esille jossakin puheenvuorossa, että toivotaan hyvää käsittelyä lakivaliokunnassa, niin haluan kuulijoille kertoa — me kaikki täällä salissa tiedämme kyllä sen — että jos ei saa sataa nimeä, niin kuin tässä ei ole, niin se jää sinne valiokuntaan odottamaan, ellei tule sitten samaa asiaa koskeva hallituksen esitys. Nyt, edustaja Kiljunen, tämä on oikeastaan vähän siitä kiinni, että hallituksen esitys tulisi, ja toki teidän kannattaa sitä kiirehtiä, koska silloin nämä teidän ideanne voisivat tulla käsittelyyn. Ja silloinkin, kun on sata nimeä, niin sitä ei aina sitten tiedä, miten valiokunta katsoo, odotetaanko jotakin esitystä, vai ei.

Toinen asia, se, että kansalaisaloitteet olisivat yli vaalikausien, olisi erittäin kannatettava, koska — tämäkin kuulijoille tiedoksi — kansalaisaloite ei ole siellä ihan ykköskiireellisissä, elikkä valiokunnan täytyy ensisijaisesti käsitellä hallituksen esitykset, ja jos valiokunta on niin sanotusti jo tukossa määräaikojen kanssa, niin alkaa olla vaikeuksia välillä käsitellä kansalaisaloitteita. Niitä sitten käsitellään aina, kun ehditään, ja myös senkin takia ne kestävät. Ja tietysti myös sen takia, ettei niissä ole — eikä voi olettaakaan, että olisi — semmoista laajaa valmistelua, laajaa kuulemiskierrosta. Tämäkin olisi hyvä tiedostaa, ja se puoltaisi erittäin paljon sitä, että se ei raukeaisi vaan että sitä voitaisiin sitten vaikka jatkaa seuraavalla vaalikaudella.

Täytyy sanoa, että olen tyytyväinen siihen, kun meillä oli tämä kansalaisaloite tyttöjen ja naisten silpomisesta, että sehän hyväksyttiin. Kun monesti sanotaan, että mitään ei hyväk-

Punkt i protokollet PR 151/2020 rd

sytä täällä eduskunnassa, niin kyllä lakivaliokunta sen tyttöjen ja naisten osalta yksimielisesti hyväksyi ja tämä salikin hyväksyi, elikkä sieltä toivotaan nyt pikaisia lainsäädäntötoimenpiteitä. Kyllä näillä on merkitystä.

Mutta toivon tietysti, että, edustaja Kiljunen, saatte pääministeripuolueen jäsenenä sen hallituksen esityksen, niin ehkä sitten tämä teidän lakialoitteenne tästä asiasta etenee.

18.01 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Yritän olla lyhyt, että saataisiin tämä keskustelu päätökseen. Se on tavallaan omassa kulminaatiopisteessään juuri nyt.

Kiitokset näistä kommentteista. Selkeästi ymmärrettiin, että lainsäädäntö koskien kansalaisaloitteita tarvitsisi uudistusta. Me voimme käydä debattia siitä, minkä tyyppisiä ne uudistukset ovat, mutta selvästi uudistustarpeita täällä on. Ideoita oli monia, muun muassa se, että kansalaisaloitteet, jotka ovat tänne eduskuntaan tulleet, eivät raukeaisi vaalikausittain.

Edustaja Hopsu toi esille tämän ajatuksen, että 15 ikävuodesta alkaen voitaisiin olla allekirjoittajia. Oma aloitteeni lähtee tästä 10 000 allekirjoittaneesta, joka johtaisi tämmöiseen ikään kuin ministerille suunnattuun kysymykseen, mitä kansanedustajat harjoittavat. Täällä todettiin, että se johtaa inflaatioon ja liiallisiin aloitteisiin. Minä olen nopeasti tämän laskenut: Noin kolme prosenttia tehdyistä kansalaisaloitteista johtaa siihen, että saadaan 50 000 allekirjoitusta — vain kolme prosenttia eli 43 kansalaisaloitetta 1143:sta. Noin kymmenen prosenttia kansalaisaloitteista kykenee keräämään sen 10 000 nimeä. Sen 10 000 nimen kerääminen on iso juttu, ja tässä puhuu kokemus. Eli siinäkin suhteessa se ei ole ihan kevyt juttu sekään, ei se suurta inflaatiota aiheuta, ja silloin olisi tärkeää, että se huomioitaisiin. Tämä on hyvä idea.

Luonnollisesti tärkeä idea on myöskin tämä, että me pystyisimme tätä aikaa pidentämään vuodeksi tässä kansalaisaloitteessa.

Minä toivoisin myöskin, että tämä tulisi hallituksen puolelta valiokuntaan niin, että voitaisiin avata tämä kansalaisaloitekeskustelu. Tiedän, että oikeusministeriö on tätä asiaa jo kartoittanutkin, mitä uudistamistarpeita tässä on.

18.03 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Haluan myöskin osaltani kiittää edustaja Kiljusta tästä mielestäni erinomaisesta aloitteesta. Tässä nimenomaan katsoisin, että kysymys on kansan kuulemisesta, ja aina kun tällainen tulee esiin, niin lämmittää sydäntä.

Olen itse ollut aikanaan, ennen tänne taloon tuloani, mukana parissa kansalaisaloitteessa, jotka tyssäsivät sinne 20 000:n ja 30 000:n väliin eli jäivät käsittelemättä, ja tiedän sen valtavan ponnistuksen, mikä kansalaisilla on näitä tehdessään. Totta kai se on aina arvosettavaa, että silloin kun kansalaiset näkevät sen aiheelliseksi, he lähtevät keräämään tällaista. Se on hyvin hieno juttu. Tästä syystä olisikin erittäin hienoa, että se johtaisi johonkin tulokseen ja porukka saisi vastineen sille työlleen.

Ihan lyhyesti vielä, arvoisa puhemies, siitä hengestä, elikkä nyt kun kansalaisaloitteita kansa tekee, niin ne ovat usein hieman kansankielellä tehtyjä. Toivoisinkin, että tulevaisuudessa voitaisiin lähteä jollain tavalla säätämään lakeja tai tekemään joku sellainen uudistus, että kansalaisaloite ei välttämättä törmäisi pieneen muutoseikkaan, vaan se aloitteen henki voitaisiin tuoda eduskuntaan käsittelyyn, jopa niin, että se vuoropuhelu aloitteen tekijöiden kanssa hoidettaisiin siinä alkumetreillä, kun se tänne tulee, ja muutettaisiin se muutoseikka sieltä pois, kunhan henki säilyy. Tällainen voisi olla tulevaisuudessa erittäin hyvää politiikan tekoa. — Kiitos paljon.

Punkt i protokollet PR 151/2020 rd

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till grundlagsutskottet.